

Això no és un Congrés: Els joves dels Països Catalans en connexió

Àmbit 4. Com ens cohesionem

Lloc: Masia Els Olivers, Horta de Sant Joan

Data: 27-28-29 de juny de 2025

Coordinadors de les dinàmiques:

Blanca Garcia-Oliver, Pau Emili Muñoz Canyelles, Gerard Serrat

Relator: Gerard Serrat

1. Tenim un repte: Qui som? (28 de juny)

En la primera de les dinàmiques preparades a la trobada a Horta de Sant Joan, el dissabte 28 de juny, es va fer una posada en comú d'aquells aspectes bàsics que defineixen què som en relació amb els Països Catalans, com a idea política i com a realitat present. Per a generar el debat, es van fer prèviament un seguit de preguntes en grups reduïts. Aquestes van ser:

Quan et preguntes d'on ets, què contestes? Què et fa sentir d'aquest lloc? Formes part d'un país? Quin? Quins són els símbols que et fan sentir que formes part d'un col·lectiu? (banderes, expressions, cançons, paisatge, etc.) Quina és la teva

comunitat de referència (barris, pobles, nacions)? Hi ha una llengua que et fa sentir part d'una comunitat? Per què? Et sents més proper/a a persones que parlen la mateixa llengua que tu, encara que siguin d'un altre territori? La teva manera de parlar (accent, lèxic, expressions) et fa sentir part d'alguna comunitat més gran? Creus que la llengua pot definir un país? O que un país pot tenir una llengua compartida, encara que estigui dividit políticament? Imagines un futur compartit entre els territoris de parla catalana? Com seria? Quin paper hauria de tenir la llengua en la construcció d'un futur col·lectiu? Si poguéssim decidir entre totes quin país volem, què tindria com a base: el territori? La llengua? Les persones?

No tots els grups van poder tractar totes les preguntes, malgrat que n'hi ha que es van respondre espontàniament, sense necessitat de formular-les. Per aquest motiu, la posada en comú —si bé es va referir a la majoria de les preguntes— va girar entorn de tres qüestions, que van ser:

- Quan et preguntes d'on ets, què contestes?
- Què et fa sentir d'aquest lloc?
- Formes part d'un país? Quin?

1.1. Quan et preguntes d'on ets, què contestes?

Sobre la primera qüestió, la resposta depenia segons l'entorn de referència i segons el context personal del lloc on s'era, si és que n'hi havia: de la ciutat, poble o zona concreta. En un context internacional, es responia que, o s'era de Catalunya o de Barcelona (per exemple), però ningú contestava que era espanyol. Ara: es va assumir que moltes vegades, per comoditat, es responia un “de Barcelona” o similar molt sec, perquè a voltes considerar i explicar del lloc on s'és ja representa un problema des de bon començament. I moltes persones van convenir que hi havia aquesta incomoditat en un àmbit més internacional.

De la mateixa manera, també es va constatar que la idea dels PPCC, en conjunt, no era tan sòlida com ens pensàvem, perquè a la pregunta generada, almenys en la posada en comú, ningú va dir que n'era com a carta de presentació.

Del tractament de la nacionalitat espanyola en va derivar una altra qüestió, i és la imposició de la distribució territorial dels PPCC que no respon ni a qüestions històriques ni tan sols econòmiques o socials.

1.2. Què et fa sentir d'aquest lloc?

A la pregunta *Què et fa sentir d'aquest lloc?*, es van generar dues respostes, que van girar entorn de dos eixos: el paisatge i l'arrelament.

- El **paisatge**, entès com allò que ens envolta: l'ecologia, l'arquitectura, la gastronomia i els espais de lluita i autoorganització (tant polítics, com festius). I sobretot: la llengua. La llengua ens fa sentir del lloc on som: per ser el pal de paller, l'estructura essencial de les nacions que giren al voltant de la llengua catalana. Al respecte, es va donar visibilitat al problema que molta gent no assumeix la llengua catalana com a pròpia: ja sigui per barreres socials o econòmiques (que indefectiblement porten a la marginació i/o a la desestructuració social), per pròpia voluntat a no aprendre-la, per la incapacitat d'assumir demogràficament i culturalment les persones nouvingudes, o fins i tot per un cert rebuig i exclusió per la mateixa estructura d'integració que hi ha arreu dels territoris. O bé per creure'ns massa el marc mental de les divisions administratives entre els PPCC: innegablement, les fronteres imposades generen certes predisposicions o referències entorn de la llengua i, en conseqüència, fa que s'acabin assumint. Encara que sigui involuntàriament. Es va convenir, al respecte, que la idea de PPCC ha de ser estructural i s'ha de difondre arreu per enfortir visions, perspectives i

forces des d'una mateixa llengua parlada. —> Sortint d'un espai politicoterritorial, es va parlar del que suposen les **xarxes socials** i els **dispositius mòbils com a lloc**, perquè innegablement, per a moltes persones, és l'estructura social de referència. I es va comprendre la dificultat d'aquest fet, ja que “*Ets del més a prop que tens*” i hi ha persones que és el que principalment tenen. Es va afirmar la necessitat de poder-hi arribar.

- Sobre l'**arrelament**, es va parlar de la dificultat que suposava arrelar, pel condicionament econòmic i social innegable de la majoria dels ciutadans. I la raó és que no es pot ser d'un lloc si no tens temps de *ser-ne*, si te'n fan fora abans que coneguis a les veïnes, a les botigueres, o senzillament l'entorn físic que t'envolta. L'arrelament fa “sentir-nos com a casa”, i potser aquest n'és el problema: que hi ha molta gent que mai se'n pot sentir, perquè no en té ni en tindrà mai. I és que “*si no tenim una casa on viure, com ens mobilitzem?*” és una pregunta essencial i desestructuradora, que condiciona tot un seguit de respostes polítiques i culturals essencials que no només es moguin des de la reacció, des de la defensa, sinó des de l'acció decidida i autocentrada.

1.3. Formes part d'un país? Quin?

Referent a la tercera pregunta, es va contestar que la identitat lingüística, política i cultural que uneix els Països Catalans fan que formem part del país on som. Però que alhora, hi ha una **falta de cohesió** clara entre PPCC: i és que a voltes hi ha la idea que el país s'acaba on s'acaba la frontera administrativa. I aquí s'ha d'assumir una altra qüestió: la catalanitat no s'ha d'entendre només des del Principat. És a dir, el fet cultural català, assumit des del País Valencià, l'Alguer, Menorca o Mallorca, va molt més enllà d'una visió centralista del Principat.

Assumir la catalanitat des de tots els territoris, amb les seves particularitats i diferències, esdevé clau per unir-ne la cultura, les iniciatives i la societat que la comprèn.

Segurament aquest fet ve atiat per la política institucional i per les forces que governen, que mai han volgut potenciar una **realitat comuna**, però que es vol diferenciada. I no només des de sectors polítics conservadors, sinó des dels mateixos partits estatals que assumeixen la veritat de la terra no des d'un marc de país o de PPCC, sinó estatal i espanyol: PSOE, Podem, entre d'altres. I precisament comprendre com es governa des d'una realitat que moltes vegades ens és aliena o que senzillament no respecta les diferències lingüístiques i les accepta com a pròpies, no com un residu que no se sap massa bé com gestionar, és la clau per entendre'ns i poder-nos-en desfer.

Alhora, es va constatar que la idea de PPCC moltes vegades no es vol assumir per una qüestió de comoditat: sigui derivada d'on sigui. Pel que es va considerar que un canvi de paradigma que ens relacioni amb el més proper és essencial. En aquest sentit, la realitat més propera als PPCC són els *llocs* que els conformen.

1.4. La generació d'espais de trobada

Assumides aquestes respostes a les preguntes generades, una de les idees essencials que es deriva la segona part de la posada en comú, és la centralitat que hauria d'ocupar —i que ara no ocupen— la generació d'espais de trobada i debat a nivell de PPCC, que avui dia són pràcticament inexistents.

Com es pot confeccionar la idea de PPCC, si no és des de la unió dels diversos pobles que els conformen? Aquesta seria la idea bàsica, el pont, el marc, des d'on ens hauríem de moure i en el qual no ens movem: sobretot, perquè acabem assumint un marc mental que no ens és propi.

En aquest sentit, s'afirma que tota aquella política nacional que no es faci a nivell de PPCC, es farà en contra nostra en clau espanyola-cèntrica i estatalista. Ara bé: ha de ser una realitat, com ja s'ha fet referència, que no només pot assumir-se des de la catalanitat principatina. Necessàriament, ha de comprendre la mallorquinitat, la menorquinitat, la valencianitat i l'alguerèsitat com a discursos propis i comuns d'una realitat compartida, que no deixa de ser una manera de catalanitat pròpia i diferenciada, no folkloritzada.

Si s'ha detectat aquesta desconexió i desconeixement de realitats, pot fer-s'hi front només amb espais de trobada? No, evidentment. Però és el pas primer i essencial per començar a actuar en clau comuna, amb sentit i amb autoestima compartida. Cal començar a assumir un marc mental que ens sigui culturalment i socialment propi. Cal desconnectar, per altra banda, amb la realitat d'espanyolitat cèntrica que no ens és pròpia ni, encara més important, ens la sentim com a pròpia.

I com fer-ho?

Des de la **llengua que ens és comuna: el català**. Malgrat que els elements culturals siguin canviants, la centralitat de la llengua ha estat clau per la supervivència com a poble i en una realitat diferenciada, que no s'ha aconseguit dissoldre amb la majoritària i —volgudament— homogenia.

En aquest sentit, s'apunta la necessitat de trobar espais de comunicació més eficients, que arribin a aquelles persones que no sentin com a pròpia la llengua, però que se la facin pròpia. I aquí rau un dels reptes amb les persones migrades: moltes vegades es poden sentir desplaçades, perquè no se les té en compte, perquè no se n'escolta la pròpia realitat i singularitat. Per moltes d'altres persones, aquesta desconexió també és volguda: per un convenciment del propi individu, o bé imposada, per factors socioeconòmics que causen que menjar i subsistir precàriament acabi sent l'única finalitat de guanyar-se un sou. I si bé ens n'hem de fer

responsables, també és evident que en clau demogràfica, en els PPCC s'han rebut a moltíssimes persones, tantes, que n'han dificultat una rebuda digna que potser es podria possibilitar en clau estatal, però que des de les autonomies esdevé impossible d'assumir per la maca d'estructura organitzativa i pressupostària que es té. *“Com s'assumeixen a nivell de sistemes públics assistencials i a nivell d'integració cultural i lingüística, per exemple, dos milions de persones, en 25 anys, a Catalunya?”*.

Sent idealistes, però no pas pragmàtics, cal tenir en compte la realitat que ens envolta, perquè ho condiciona tot. Cal ser conscients que la supervivència de la realitat i la idea dels PPCC no s'ha mantingut sola, malgrat tenir-ho tot en contra durant els últims cinquanta anys i ser nacions oprimides a les quals es vol fer desaparèixer o folkloritzar.

1.5. Com generem aquest canvi de marc mental?

En un context global complicadíssim, on hi ha una manca d'informació entre els PPCC, on s'evidencia una disgregació cultural clara, i on les energies se centren més a defensar-nos que en reaccionar, cal girar el full i començar a preguntar-nos: quin projecte de país i països volem, de qui i per a què? Com es genera aquest canvi de marc mental, activament? Quins són els països que volem durant els següents 10-20 anys?

Necessàriament, des d'una l'autoorganització social i cultural estructural que ha de recollir les diverses realitats, però que alhora ha de desenvolupar polítiques públiques de qualitat. Que necessita ser a tot arreu, des de tots els fronts, i que no pot obviar la importància de la institució pública com a eix governatiu. Que ha de refer espais dins l'organització política, defugint i fins i tot donant visibilitat a tot aquell interès egocèntric, personal o societatari que pugui condicionar l'acció política ferma i decidida. Que ha d'utilitzar totes les seves eines possibles per a fer-ho, defugint la comoditat, perquè:

*“No t'han parit per a dormir:
et pariren per a vetlar
en la llarga nit del teu poble”,*

tal i com escrivia Vicent Andrés Estellés al poema *Assumiràs la veu d'un poble* (inclòs a *Llibre de meravelles*, 1971).

I és que encara som en aquesta nit. I si volem desenvolupar accions i destapar omissions deliberades, cal que assumim la realitat d'una cultura que ens és comuna, que és una mateixa veu que s'ha d'escoltar des dels diversos llocs d'on ve, per assolir la completa llibertat dels pobles oprimits que conformem els PPCC.

2. Identificació de dificultats i fortaleeses (28 i 29 de juny)

En el marc de la segona dinàmica de treball, primer en grups reduïts i després de manera conjunta, s'identifiquen Dificultats, Amenaces, Fortaleeses i Oportunitats (DAFO). El resultat és el següent:

Debilitats

- Manca de sobirania política.
- Complexitat territorial.
- Legislació dèbil.
- Qüestió demogràfica.
- Collapso dels sistemes públics.
- Manca de connexió entre PPCC.
- Manca d'una estructura de xarxes socials sòlides.
- Diglossia - minorització lingüística.
- Influència de l'estat espanyol a Europa.

- Declivi del mercat europeu.
- Intel·lectualització de la cultura

Fortaleses

- Sostenibilitat parcial del sistema alimentari.
- Cert empresariat amb consciència de país.
- Malgrat l'envelliment, teixit associatiu fort.
- Tot i ser una cultura minoritzada i en procés de folklorització, hi ha encara molts parlants: fet que en xifres absolutes es pot considerar que estem en bona situació, que faci que encara sigui una llengua viva que pot sumar parlants.

- Molts equips de futbol a primera divisió.
- Història i lluita comuna i col·lectiva.
- Estructura digital forta.
- La importància de la cultura pagesa com a fonament dels PPCC.
- Suficients recursos i matèria primera.

Amenaces

- Mercat neoliberal.
- Manca de resposta col·lectiva – l'estat de l'associacionisme.
- Fragmentació estatal-administrativa: apostar pel sentit comú.
- L'amenaça de l'extrema dreta i la seva influència en els joves.
- Espanyolisme.
- Desaparició de les variants lingüístiques.
- Procés accelerat de la cultura com a folklorització.
- Interrupció de la transmissió intergeneracional.
- La dificultat de la permanència dels canvis.
- Manca de representació política coherent.
- Envelliment del món associatiu.

Oportunitats

- Fugir del procés de folklorització per anar cap a un procés de creació d'una identitat cultural sòlida.
- Potenciació del teixit social com a estructura bàsica de país.
- La intel·ligència artificial com a mecanisme d'aproximació de la cultura i llengua catalana.
- Capacitat de resposta a les agressions que es volen perpetrar.
- Demanda d'autenticitat en tots els fronts.
- Projectió internacional causada pels forts moviments demogràfics generats.
- La necessitat d'unir modernitat i actualitat amb catalanitat.

3. Conclusions de la trobada (29 de juny)

Compartint, coneixent i escoltant, però sobretot entenent les diverses realitats que conformen els PPCC, es van establir unes conclusions en forma d'acció, d'allò que s'ha de fer si realment assumim la realitat que ens envolta i condiciona. Aquestes són:

- **Crear una xarxa de contingut als PPCC**, des de les diverses veus que les conformen: en forma de revista, en forma de plataforma, o el que sorgeixi. Es va convenir que durant el juliol se'n parlarà amb les diverses revistes o estructures existents que ja hi ha de base i que d'aquí es tornaria a fer una trobada per establir unes bases per començar a desenvolupar l'acció, que està oberta a tot aquell que vulgui. Ja s'ha creat el grup de treball per tirar endavant la proposta. Aquest espai hauria de recollir la màxima transversalitat d'orígens i de llocs perquè realment esdevingui una eina de comunicació i sobretot, del que tant ens manca: de la generació de pensament arreu dels PPCC.

- **Fer un grup conjunt de Whatsapp** amb les persones que ens hem trobat, que ja es va fer operatiu des del mateix diumenge, i des d'on es compartiran iniciatives, trobades i festes perquè la gent vagi teixint vincles i complicitats. Si no es fa de manera sostinguda, constant i amb voluntat, aquestes trobades, altrament, esdevenen anecdòtiques o iniciadores, però queden perdudes en el temps. La continuïtat en el temps de la iniciativa, per tant, esdevé essencial.

- **Repetir la trobada per possibilitar espais de connexió.** Es va convenir la necessitat de fer més trobades com la d'Horta de Sant Joan, arreu dels PPCC. No se n'estableix la periodicitat, però aquestes haurien de ser autoorganitzades, i han d'esdevenir un punt de connexió i coneixement centrals, tal com es va detectar en la primera posada en comú. Cal generar els espais que ens manquen i fer-nos-els propis, assumint-ne els paisatges i particularitats.

- **Cal sortir del marc mental de la centralitat espanyola-estatalista** per assumir com a pròpia la centralitat dels PPCC, i iniciatives com les anteriors poden ajudar a fer-hi front.

- **Cal pensar amb més perfils interessants:** tant d'especialitzats en el seu camp concret i com d'altres que puguin tenir impacte en XXSS i puguin difondre la realitat dels PPCC com a pròpia i tossudament assumida per a la seva construcció nacional. La comunicació i les XXSS esdevenen essencials per fer entendre a la gent la realitat que els envolta, per la qual cosa tots els recursos destinats a fer-ho possible són necessaris.

- **Cal guanyar autoestima col·lectiva arreu dels PPCC,** perquè malgrat que ens hagin maltractat de forma permanent des de fa més de tres-cents anys, encara hi som. Cal, també, reconèixer que ens pot fer por actuar en determinades situacions, però hem d'assumir que aquesta posició és reactiva i només port a dirigir-nos a la derrota.

- **La creació d'un *think tank* als PPCC,** que sigui generador d'acció pública i política.

- **La creació d'una plataforma cultural a nivell de PPCC**, que agrupi artistes de diferents àrees i que pugui fins i tot arribar a compartir estudis i centres comuns de producció i creació musical i artística de tots tipus.

Amb el ferm convenciment que d'aquestes iniciatives se n'aconseguirà alguna cosa si hi treballem de forma decidida dins el nostre àmbit d'acció, cal afirmar que l'èxit de la trobada d'Horta de Sant Joan dependrà de la feina que es vulgui fer des de la realitat de cadascú dels assistents. Evidentment, això comporta prioritzacions i fins i tot renúncies, però ningú és més savi que ell mateix per saber i conèixer el moment en què es troba i què és el que cal fer.

Participants:

Didac Amat Puigsech, Aurora Bassu, Josep Buades, Manuel Cahuana, Lena Casanoves, Nil Codina, Maria de Lluc Muñoz Canyelles, Consol Escrivà Moreno, Gemma Ferrer, Biel Fiol Rigo, Elisenda Forés, Antoni Fornés, Berta Galofré, Blanca Garcia-Oliver, Pau Guzman Tomàs, Clàudia Balletbò, Jordi Jiménez Guirao, Marià Llop, Maria Maians, Albert Massana, Quim Melchor, Quim Morera, Pau Emili Muñoz Canyelles, Andrea Parra, Marta Porta Vilaró, Borja Puchol, Laia Pujol, Bernat Reher, Anna Rosselló, Joan Rotger Julià, Pol Rovira Candela, Fàtima Saheb, Pep Sanx, Maria Serra Olivella, Gerard Serrat, Andreu Servera Moll, Biel Soriguera, Laura Tapiolas, Blanca Trull, Pau Valls, Pol Villaverde, Pol Viñas, Genís Vives.